

RAÓ I EMOCIÓ EN LA VIDA ESPIRITUAL

FRA JOSEP MANUEL VALLEJO

Hi ha èpoques en que té prioritat l'ús de la raó i èpoques en que té prioritat l'emoció, el sentiment. La nostra és una època emotivista: "allò que sento és la veritat i allò que no sento, no existeix".

Farem una defensa de la raó per compensar l'excés de sentimentalisme actual. En la vida espiritual, almenys als inicis, té la primacia el sentiment profund, la moció interior, l'experiència de Déu, però s'ha de discernir, i aquí ens és de gran ajut la raó.

Igual que quan ens enamorem, la primacia la té el sentiment, la trobada personal, la fascinació per l'altre..., a l'hora de prendre la decisió de casar-se, és de gran utilitat la raó, el sentit comú. Ja deia El Petit Príncep que "sols veiem bé amb el cor", però amb el cor pacificat i serè, no quan està posseït per sentiments caòtics. Ja deia sant Ignasi que "en tiempo de desolación, nunca hacer mudança" (EE 318), és a dir, que quan el cor està torbat o entristit mai no s'han de prendre decisions, perquè no hi veiem bé. Els escolàstics deien que la raó es manté sana encara que estiguem dominats pels nostres sentiments. Per això, és de gran utilitat escoltar el sentit comú quan el cor està alterat (EE 314).

És un fet comprovat que al cap de deu anys de vida religiosa, els religiosos es volen casar, i els que porten deu anys de casats, es volen fer religiosos... És molt fàcil enganyar-se. Com aquella religiosa que portava molts anys de vida activa i, de sobte, se sent enlluernada per la vida contemplativa. Potser sí, però cal no precipitar-se i deixar passar un cert temps per veure si això és de Déu o és un simple engany. I la saviesa aconsella unes certes condi-

cions: acompanyament espiritual per verbalitzar i objectivar les motivacions; temps llargs d'oració i meditació de les Escrip-tures; escriure en una llibreta els pensa-ments i sentiments, per copsar després d'un temps les contradiccions i també les constants; i, sobretot, donar-se un temps suficientment llarg (sis mesos o un any) per discernir bé.

El sentiment en l'oració

Als inicis de la vida d'oració és normal que trobem gustos sensibles, mocions interiors, visites del Senyor en forma de dolcesa, suavitat, joia, pau, delectació... Però, a mesura que passa el temps, les presències sensibles de Déu van minvant. És com fan els pares amb els seus fills: quan són petits els mimen i cuiden molt, però, a mesura que passa el temps, els van deixant més sols perquè creixin. La manca de sentiment en l'oració no és negativa, ens ajuda a créixer, a no anar a Déu pel que ens dona, sinó per Ell mateix.

"...L'absència de sentiment, l'aridesa o l'avorrimment no estan renyits amb la presència i l'acció de l'Esperit Sant, sinó més aviat són un graó de maduresa... l'Esperit, quan som joves, ens dona gustos per seduir-nos i guanyar-nos per a Déu, però quan creixem ens va deixant una mica més sols perquè aprenguem la fe i la fidelitat. I anem a Déu per Ell mateix i no pel que ens dona. Llavors l'oració es fa més sòlida i més veritable, però no abunda en mocions sensibles..."¹

1. J.M.VALLEJO, "El Discerniment Espiritual", a Catalunya Franciscana 267 (2021), p: 55.

Sant Ignasi ho explica molt bé a les seves Regles de Discerniment (EE 322):

“...Tres causas principales son porque nos hallamos desolados: **la primera** es por ser tibios, perezosos o negligentes en nuestros ejercicios espirituales, y así por nuestras faltas se aleja la consolación espiritual de nosotros. **La segunda** por probarnos para cuánto somos, y en cuánto nos alargamos en servicio y alabanza, sin tanto estipendio de consolaciones y crecidas gracias. **La tercera**, por darnos vera noticia y conocimiento para que internamente sintamos que no es de nosotros traer o tener devoción crecida, amor intenso, lágrimas ni otra alguna consolación espiritual, más que todo es don y gracia de Dios nuestro Señor; y porque en cosa ajena no pongamos nido, alzando nuestro entendimiento en alguna soberbia o gloria vana, atribuyendo a nosotros la devoción o las otras partes de la espiritual consolación...”²

La tercera és molt important, perquè ens fa veure que experimentar el goig, la pau,

2. IGNACIO DE LOYOLA, *Ejercicios Espirituales*, Sal Terrae, Santander 2013, p: 117.

la dolcesa en l'oració no depèn de nosaltres, que és un do. La pregària és l'espera, la vigilància, l'anhel que el Senyor es faci present. Però no es pot forçar. Som sorpresos per la joia³.

Segons santa Teresa, l'aridesa o les distraccions poden ser degudes a una incoherència entre la vida i l'oració. Una vida fluixa, atenta sols a si mateix i als propis capricis, és incompatible amb una oració sana. L'oració esdevindrà impracticable per aquell que no enfoqui la seva vida per la via de la donació de si mateix.⁴

L'Esperit ordena el meu caos afectiu

L'Esperit Sant, que és raó i emoció a la vegada, ordena els meus afectes desordenats. Igual que a l'inici de la Bíblia (Gn1) l'Esperit planava sobre les aigües del caos primigeni, i “Déu digué: que se separin les aigües de la terra i la llum de les

3. Amb aquest títol encapçala C.S.LEWIS la narració de la seva conversió: *Surprised by joye*, ed. Encuentro, Madrid 1989.

4. MAXIMILIANO HERRAIZ, *La oración historia de amistad*, Ed. De Espiritualidad, Madrid 1985, p: 172.

tenebres...”, en el nostre cor l’Esperit i la Paraula ordenen i separen els nostres sentiments caòtics. Posen ordre en el nostre desordre afectiu. La Paraula, pel simple fet de llegir-la en l’Esperit, calma, asserena, posa llum, modela el meu cor, i ordena la meva confusió.

La raó en la lectio Divina

La Paraula de l’Escriptura llegida en l’Esperit en què fou inspirada, es barreja amb el meu ésser, em calma, m’il·lumina, em fa sòlid, em guareix... Però demana algunes condicions:

- Demanar l’Esperit Sant, sentir una mica de devoció, de recolliment..., estic davant d’Algú que em parla.
- Lectura lenta, atenta, subratllant allò que m’afecta.
- Copsar què diu el text, amb la intel·ligència, no què em diu o suggereix.
- Meditar els subratllats, repetir. Quan trobo gust en una paraula o frase, no cal anar més enllà.

- Preguar a l’impuls de l’Esperit. Una sola paraula, sentida i assaborida, és suficient perquè l’ànima s’enlairi i entri en comunió amb el seu Senyor.

La pregària és qüestió d’Amor; per tant, té la prioritat l’afecte, però degudament purificat i madurat per la raó.

“...No el mucho saber harta y satisface el alma, más el sentir y gustar de las cosas internamente...” (EE 2) Però abans, “raciocinando por los puntos”.

Les tres potències

Sant Ignasi proposa en els seus Exercicis (EE 45) la Meditació de les tres potències, que consisteix a emprar en l’oració les tres clàssiques potències de l’ànima: Memòria, Enteniment i Voluntat, que des de sant Agustí, passant per sant Bernat i fins a sant Joan de la Creu, expressen l’antropologia cristiana.

En la meditació, la memòria “és una primera mirada de l’esperit sobre el misteri; no és encara reflexió, sinó solament la sim-

ple visió de les coses”, consisteix en portar a l'ànima la consideració d'un passatge bíblic, d'un misteri o d'un record personal. La intel·ligència “haurà de detallar allò que la memòria ja ha recorregut, ho farà religiosament, d'una manera orant”. Finalment la voluntat que és la seu de l'afectivitat, “s'expandeix en amor, intimitat i plenitud de cor”.⁵

“... Traer a la memoria sobre el pecado de Adan y Eva, y luego sobre el mismo entendimiento discurriendo, luego la voluntad afectándose...” (EE 50)

En el benentès que les tres potències no són compartiments estancs sinó que estan íntimament relacionats, tenint en compte que la prioritat correspon a la voluntat i a les seves “afectacions”. Ella és la que estableix la relació entre l'oració i la vida.

Les preguntes de Jesús

L'evangeli està ple de preguntes de Jesús, adreçades als seus interlocutors, que també s'adrecen a nosaltres, per apel·lar al nostre sentit comú i foragitar els enganys.

Per exemple, al paralític de la piscina de Betzata (Jn 5,6) li diu: “Vols curar-te?”, i aquest s'excusa dient que no hi ha ningú que el porti a l'aigua quan es remou... Però “vols curar-te?”. Moltes vegades preferim queixar-nos i fer-nos la víctima a guarir-nos i fer l'esforç de caminar. A l'endimoniat de Gerasa (Mc 5,9) que vivia en les coves sepulcral i fora de si es feia mal a si mateix, li pregunta: “Com te dius?”, quin és el nom de la teva neura? Molts cops, quan posem nom als nostres malestares, ja estan mig guarits. A Maria Magdalena (Jn 20,15), que plora perquè pensa que li han robat el cos de Jesús, quan el tenia al davant, li pregunta: “per què plores?”.

5. H.COATHALEM, *Comentario del libro de los Ejercicios*, Ed. Apostolado de la Oración, Buenos Aires 1965, p:110.

Tens motius reals per a plorar? Molts cops plorem per motius inexistents. I al guarda de Caifàs (Jn 18,23): “per què em pegues? Si he parlat malament, digues en què, però si he parlat be, per què em pegues?”

Preguntes de Jesús que, com un dard afilat, sacsegen el nostre interior i ens posen en la veritat.

Els actes en sant Francesc d'Assís

Sant Francesc desemmascara els nostres enganys fixant-se en els actes, fidel a aquell proverbi que diu: “Mira el que fa i sabràs què pensa”. En aquest sentit insisteix en que la irritació és símptoma d'una apropiació interior, que la persona està presonera dels motius pels quals s'irrita (Adm 14)⁶. També diu que la persona que es queixa interiorment de la injustícia que se li fa, no estima veritablement el seu enemic (Adm 9). I que sabem quanta paciència tenim, amb la que tenim quan la persona que ens ha d'estimar i no ens estima com voldríem (Adm 13). La veritable interpretació de l'Esriptura es fa amb l'exemple i no sols amb la paraula (Adm 7). Tot el que fem de bo és retorn a Déu del que ens ha donat, no ens correspon l'agraïment (1 R 17,17)⁷.

Aquí no hi entren consideracions sobre els sentiments o raonaments, sinó el posar en pràctica la frase lapidària de Jesús: “pels seus fruits els coneixereu” (Mt 7,16).

Sentiments, raonaments, actes, tots ells integrats ens donen criteri per descobrir la nostra veritat i ens ajuden a exercitar l'art del discerniment.

6. Les Admonicions de sant Francesc són consells de saviesa espiritual que el sant donava als seus frares als Capítols. Es poden trobar a *Francesc d'Assís Clara d'Assís. Escrits*, Col. Clàssics del Cristianisme 1, Facultat de Teologia de Catalunya 1988, p: 76-83.

7. *Ibid.* p: 57.